

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-1

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Mušov, „Na pískách“. Fragment lučkovité spony s pravoúhlou destičkou
a knoflíky (obr. 3, str. 146).

Cover Photography

Mušov, “Na pískách”. Fragment of the square-headed bow brooch decorated
with knobs (Fig. 3, Pg. 146).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

„Plevovce“. MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2018 proběhl na známé lokalitě s doklady intenzivního osídlení z pozdní fáze mladého paleolitu (Škrdla *et al.* 2014) vícefázový záchranný výzkum, při kterém došlo k exkavaci a dokumentaci dvou zahloubených objektů staršího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. Podrobnější informace týkající se metodiky výzkumu, zjištěných nálezových situací a analýzy archeologického materiálu jsou obsaženy ve studii věnované lengyelskému osídlení lokality v tomto svazku.

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla

Literatura

Škrdla, P., Rychtaříková, T., Eigner, J., Bartík, J., Nikolajev, P., Vokáč, M., Nývltová Fišáková, M., Čerevková, A., Knotková, J. 2014: Mohelno-Plevovce: Lokalita osídlená v průběhu posledního glaciálního maxima a pozdního glaciálu. *Archeologické rozhledy* LXXVI(2), 243–270.

Resumé

Mohelno (Třebíč District), “Plevovce”. Moravian Painted Ware culture. Rescue excavation.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. HORÁKOV, OKR. BRNO-VEKOV)

„Horákovský les“, „Trnová hora“, „Stará hora“, „Ořechová hora/Ořechová seč“, „Nad Palaškou“, parc. č. 804/1-2, 784/1, 793/1, 796/1, 800/1, 817. MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum na akci „Singletail Moravský kras: Mariánské údolí – okruh A1“, doložil v roce 2018 v místě cyklotrasy (hlavní trať Horákovský les) celý soubor archeologických objektů a situací, z nichž značná část se dotkla okrajově, ale i bezprostředně vlastní budované trasy. Během této akce se také opětovně ukázalo, že archeologický dohled se vyplácí realizovat i v prostoru více méně souvisle zalesněného pásma Dražanské vrchoviny i při nevýrazných terénních zásazích, k jakým se řadí i tato akce. Předem je nutno upozornit na skutečnost, že již základní terénní evidence tras budovaných cyklostezek, byť i bez pozitivních archeologických záznamů, vede k registracím míst, která člověk během své historie nikdy nevyužíval, čímž se omezuje rozsah dalšího výzkumu aplikovaného v těchto místech v budoucnosti.

Záchranný archeologický výzkum (dále jen ZAV) doložil, že v úseku nově budované stezky severně Horákovské hájovny, leží dosud neznámý sídlištní areál z období neolitu-eneolitu (nal. č. 1, 5, 26, 2, 6, 3, 8, 28). Některé zlomky keramiky naznačují, že se může jednat o kulturu s moravskou malovanou keramikou, která se mohla již ve své době významněji dotknout povrchové těžby místních vápenců a barevných prachovic, či jílovitých hlín typů *terra rossa* (nal. č. 9). Podařilo se také doložit dosud neznámou pravěkou lokalitu na návrší mezi tratěmi „Mordovny“ a „U Chlapčeka“ (nal. č. 32–34). Nelze vyloučit, že se jedná o podobné sídliště, zaměřené na exploataci surovin jako u naleziště v trati Trnová hora. V tomto případě byly rýhou stezky zachyceny anomálie železných limonitických rud – teoreticky barviv, které mohly být pravěkými lidmi využívány např. k dekoraci keramiky. Důležitým poznatkem je, že těžba vápence tu sahá s velkou pravděpodobností již do mladšího neolitu, a ve stejné době tu byly patrně exploatovány i další nerostné suroviny, jako droby, valouny ze slepenců, a barevné hlinky. Tento poznatek se současně vztahuje na oblast celého Horákovského lesa. Pro období paleolitu tu nelze dosud sídelně-kulturní model ještě vytvořit, ale mozaika poznání se díky novým poznatkům postupně formuje.

Záchranný archeologický výzkum na akci „Mokrý-Horákov – stezka Singletail, okruh 3“, doložil v roce 2018 v místě cyklotrasy (hlavní trať Ořechová hora a Stará hora) opět celý soubor archeologických nalezišť, objektů a situací, které bylo důležité dokumentovat. Po doplnění výsledků z okruhu A1 trasy Singletail z přelomu let 2017–2018, se poznatky o pravěkém až raně novověkém osídlení zalesněné oblasti západně Horákovské výrazně obohatily.

Bylo zjištěno, že západně Horákovské hájovny, leží dosud neznámý sídlištní areál z období neolitu-eneolitu. Nálezy pravěké povahy (neolit-eneolit), učiněné u nalezišť č. 2–3, mohou souviset s neznámým zahloubeným objektem (občasným rybníčkem), který leží v zahradě za Horákovskou myslivnou (WGS-84: 49.2146378N, 16.7340894E). Každopádně nelze zcela vyloučit, že se může jednat také o pozůstatky starobylé těžby místních karbonských hornin. Keramika shodného charakteru byla lokalizovaná na trase cyklostezky také na nalezišti „Nad Palaškou“ (č. 5-6, 8-10: WGS-84: 49.2144119N, 16.7325875E; 49.2136794N, 16.7323086E) a dále pak na „Ořechové seči“ (nal. č. 11–12, 15–23), potažmo Ořechové hoře, kde leží celkem čtyři menší i větší terénní prohlubně neznámého stáří a účelu. Největší z nich K 516 (nal. č. 18) se podařilo prostřednictvím zářezu cyklostezky, který prošel kulturní vrstvou obsahující keramiku a ŠI datovat do období MMK. Starší zjišťovací sondáž pracovníků ÚAPP Brno, v. v. i., provedená ve druhé nedotčené jámě (WGS-84: 49.2114192N, 16.7333225E), které se trasa společnosti Singletail vyhnula, prokazuje, že

jde s největší pravděpodobností o neznámé pravěké lomy, v nichž byla v mladším neolitu dobývána místní písčité hornina (karbonská droba) nejspíše pro přípravu třecích kamenů a drtidel.

Zajímavé však bylo, že i v další části budované cyklotrasy osídlení nadále pokračovalo v podobném duchu jako doposud (nal. č. 24–29), u nal. č. 25 (K 517) se lze navíc domnívat, že mohlo sloužit opět k exploataci hlín či kamene, neboť jen pár metrů jižně od naleziště č. 29 lze v lesním terénu spatřit rozměrnou mísovitou terénní depresi bez odvalů (WGS-84: 49.2094831N, 16.7304739E), která se značně podobá pravěké dobývce u naleziště č. 18 (K 516), kde byl její pravěký původ více méně potvrzen.

Petr Kos

Resumé

Mokrý-Horákov (Kat. Horákov, Bez. Brno-venkov), „Horákovský les“, „Trnová“, „Ořechová hora/Ořechová seč“, „Mordovny – U Chlapečka“, „Nad Palaškou“. Mährische Bemalte Keramik. Siedlung. Rettungsgrabung.

MORAVANY (K. Ú. MORAVANY U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

„Švédské kříže“. Neolit – MMK? Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace: ZM ČR 1:10 000 list 24-34-09, 361/266 mm od Z/J s. č.

Archeologický výzkum probíhal na ploše určené pro výstavbu 19 rodinných domů na okraji obce. Stavba nebyla ohlášena a skrývka zde byla provedena bez archeologického dohledu. Větší část plochy nebyla skryta na podloží, průzkumem se zde nepodařilo najít archeologické nálezy. V pozdější skrývce pro komunikaci byla zachycena jediná archeologická situace (součást většího objektu zabíhajícího do profilu). Jednalo se nejspíše o exploatační jámu. Při následném průzkumu (odkrytá plocha cca 1 × 2 m) byl získán pouze jediný střep, který je možné přiřadit snad ke kultuře s moravskou malovanou keramikou.

Ivan Čižmář

Resumé

Moravany (Bez. Brno-venkov), „Švédské kříže“. Neolithic – Moravian Painted Ware? Settlement. Rescue excavation.

MORAVSKÝ KRUMLOV (OKR. ZNOJMO)

SV „Stavení“ u Mlýnského potoka. Neolit. Ojedinelý nálezk kamenné industrie. Povrchový průzkum.

V poloze „Jezírka“ v blízkosti Mlýnského potoka, necelý kilometr severovýchodně od Stavení v Krumlovském lese, byla Janem Večeřou nalezena týlová část sekeromlatu (obr. 7). Dochovaná délka artefaktu činí 5,6 cm, výška v provrtu 4,4 cm a šířka 5,3 cm. Surovinou je všesměrný amfibolický diorit (0,34 SI jednotek). Z uvedeného prostoru se jedná o první nálezk z pravěku. Příhodná poloha u soutoku s další vodotečí indikuje potenciální neolitické sídliště. Podle předběžného určení by se mohlo jednat o artefakt náležející kultuře s moravskou malovanou keramikou, jelikož je osídlení této kultury v této oblasti velmi intenzivní (cf. Oliva 2014).

„Na brdčích“, „Na velkých klínkách“. Neolit, MMK. Sídliště. Povrchový průzkum.

Ploché návrší v tratích „Na brdčích“ a „Na velkých klínkách“ je hojně vyhledáváno zájemci o napoleonskou historii. Rozkládalo se zde vojenské ležení. Při ověřovacích povrchových průzkumech byly objeveny i artefakty neolitického stáří. Nepočtená keramika indikuje doklady osídlení kultury s moravskou malovanou keramikou. Hojná je štípaná kamenná industrie, broušená industrie je zastoupena ojedinelé. Přesnější chronologické zařazení a zpracování hmotné kultury budou předmětem dalšího výzkumu. Z uvedené polohy se jedná o první nálezy z pravěku.

Nedaleko odtud byla nedávno nalezena kamenná sekerka (Kuča, Přichystal 2018, 133), která s uvedeným sídlištěm může mít souvislost.

Martin Kuča

Literatura

Kuča, M., Přichystal, A. 2018: Moravský Krumlov (k. ú. Rokytná, okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 59(1), 133.

Oliva, M. 2014: Paralipomena k lengyelskému osídlení Krumlovského lesa. *Studia archaeologica Brunensia* 19(1), 45–65.

Resumé

Moravský Krumlov (Znojmo District), NE of „Stavení“ near Mlýnský potok. An isolated artefact of polished stone industry was found near Moravský Krumlov (Znojmo District).